

Det finns stöd för dig som yrkesverksam och hjälp för patienten:

Nationella kompetensteamet ger rådgivning till professionella som möter personer utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck. De nås på kontorstid på vardagar. Telefonnummer 010-223 57 60.

Kvinnofridslinjen är en nationell stödtelefon som riktar sig både till våldsutsatta och professionella som möter våldsutsatta. De kan nås per telefon dygnet runt, alla dagar, och kan även hjälpa dig att hitta rätt stödinstitens. Telefonnummer 020-50 50 50.

Socialtjänsten i kommunen ansvarar för att ge personen som är utsatt för hedersrelaterat våld och förtryck stöd och hjälp. Ring kommunens växel där patienten vistas och bli kopplad till socialkontoret. Utanför kontorstid kontaktas sociala jouren i kommunen.

Åklagare och polis ska utreda brott och polisen gör även hot- och riskbedömningar. I de fall det sker utredningar hos socialtjänst och polis samtidigt försöker båda myndigheter samarbeta. I hedersrelaterade ärenden är det viktigt att den våldsutsattes säkerhet alltid skyddas.

Barnskyddsteamet Region Östergötland erbjuder konsultation till dig som yrkesverksam vardagar klockan 08.00–15.00. Du hittar numret till dagens kontaktperson på JourLisa. Du kan också ringa växeln och begära "Barnskyddsteamet".

Regeringens definition av hedersrelaterat våld och förtryck

"Hedersrelaterat våld och förtryck, liksom mäns våld mot kvinnor generellt, har sin grund i kön, makt, sexualitet och kulturella föreställningar om dessa. När det gäller hedersrelaterat våld och förtryck är kontrollen av flickors och kvinnors sexualitet central och starkt knuten till kollektivet. I hederstänkandet står föreställningar om oskuld och kyskhet i fokus och familjens rykte och anseende ses som avhängigt flickors och kvinnors faktiska eller påstådda beteende. Detta förhållande kan vara mer eller mindre uttalat och kontrollen kan sträcka sig från vardagliga former av begränsningar i flickors och kvinnors liv som berör exempelvis kläddval, socialt umgänge och rörelsefrihet till livsval som utbildning, jobb och giftermål och skilsmässa. I sin mest extrema form resulterar hederstänkandet i hot om våld, våld och dödligt våld".



Till dig som möter patienter – vid misstanke om hedersrelaterat våld

Hedersrelaterat våld är ett brott och orsakar ohälsa. Det är framförallt flickor och unga kvinnor som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck, men även pojkar, unga män, HBTQI personer samt personer med funktionsnedsättning riskerar att utsättas. Genom makt och kontroll säkerställs kollektivets heder och hot, våld och bestraffningar kan användas som medel.

I hedersrelaterat våld och förtryck ingår även handlingar som könsstympning av flickor och kvinnor, barnäktenskap och tvångsäktenskap.

Genom att ställa rutinmässiga frågor om våld kan hälso- och sjukvården och tandvården upptäcka och uppmärksamma våldsutsattheten, det kan underlätta för den våldsutsatta att berätta om sin situation.

Tecken på att någon kan vara utsatt för hedersrelaterat våld och förtryck:

- Hen tillåts inte ha relationer/ umgås ensam med andra av motsatt kön som inte tillhör familjen/ släkten och kan ha svårt att genomföra aktiviteter utanför kollektivet.
- Familjemedlemmar kan kräva att få följa med på undersökningar inom hälso- och sjukvården.
- Hen får inte välja hur många barn hen vill ha och kan förbjudas att göra abort av kollektivet.

Några exempel på hur du kan fråga om du misstänker att en patient är utsatt för hedersrelaterat våld och förtryck.

Tänk på att vid hedersrelaterat våld och förtryck kan kretsen av förövare vara fler än en person.

- En del barn, unga och vuxna berättar att de har det svårt i sina relationer. Hur har du det hemma? Hur har du det i dina relationer med dina nära?
- Finns det saker du vill göra som du inte får?
- Finns det saker du inte får göra som du vill?
- Är du rädd för någon eller några i din närhet?
- Är du rädd att någon i din närhet inte har det bra och att hen inte får göra vad hen vill eller är begränsad i sitt liv? Hur gammal är hen?
- Påverkar ditt beteende dina anhörigas anseende?
- Känner du en oro för att åka utomlands/ till ditt hemland?

Vad gör dig orolig? (här kan en fråga om exempelvis tvångsäktenskap, könsstympning/ kvinnlig omskärelse och så kallade uppfostringsresor)

- Har någon eller några slutat prata med dig för att straffa dig? Hur mår du i det?

Viktigt att tänka på kring säkerhet för en patient som du misstänker är utsatt för hedersrelaterat våld och förtryck:

- Prata med patienten i enrum! En person som följer med patienten kan vara ett potentiellt hot och om inte medföljaren är våldsutövare själv så kan hen vara mellanhand till andra våldsutövare. Detta gäller även om det är ett litet barn som är medföljande.
- Om tolk behövs, använd telefontolk och stäm av med patienten att hen är trygg med tolken. Låt aldrig anhörig eller vänner tolka.
- Är patienten trygg med att sitta i väntrummet?
- Kan patienten ta emot samtal och prata med vårdgivare tryggt och säkert per telefon eller finns det risk att hen är avlyssnad?
- Dokumentera under sökordet "Våldsutsatthet" Se vidare om dokumentation i vårdprocessprogram Våld i nära relationer.
- Bestäm med patienten var hen vill att kallelser per post ska skickas som är ett säkert ställe.
- Be alltid patienten om samtycke vid kontakt med andra verksamheter, tänk även på detta vid akuta situationer.
- Är du orolig för patientens säkerhet? Ring alltid 112 om det är akut, om inte akut läge, ta kontakt med socialtjänsten som kan göra en säkerhetsplanering och erbjuda skyddat boende.

Uppmärksamma barn som far illa

Om det visar sig att det förekommer våld i nära relation fråga alltid om det finns BARN i hemmet. Vid misstanke om att barn utsatts för/bevittnat våld ska en anmälan göras till socialtjänsten. Tänk på att inte informera barnets vårdnadshavare när din anmälan rör misstänkt brott mot barn. Använd mallen "Oro för att barn far illa" för att skydda dina journalanteckningar i Cosmic från åtkomst via nätet. Mer information finns i regionens anmälningsrutin "Anmälan vid oro för att barn far illa" på Dokumenta